

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania K.W.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle
o ustalenie obowiązku ubezpieczenia,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18
maja 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Rzeszowie
z dnia 25 lutego 2022 r., sygn. akt III AUa 193/20,

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. zasądza od K.W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 czerwca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle stwierdził, że K. W., jak osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 stycznia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Krośnie, po rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 3 grudnia 2019 r. (sygn. akt IV U 745/18) oddalił odwołanie K.W., zasądając jednocześnie od odwołującej się na rzecz pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. W ocenie Sądu I instancji, podejmowane przez odwołującą się działania w dwóch pierwszych miesiącach zarejestrowania działalności uznać należało za jedynie incydentalne, co także stanowiło o wykluczeniu ciągłości prowadzonej przez nią działalności gospodarczej. Ponadto Sąd Okręgowy wykluczył, aby działalność gospodarcza K.W. miała charakter zarobkowy, w rozumieniu racjonalności ekonomicznej podejmowanych przez nią działań, zwracając uwagę, że pomimo wykazania przychodów jedynie w trzech miesiącach na przestrzeni kilku lat, nadal formalnie utrzymywany jest tytuł tego ubezpieczenia, niezależnie od tego, że kłóciło się z racjonalnością ekonomiczną zadeklarowanie przez wnioskodawczynię w miesiącu lutym 2015 r. maksymalnej wysokości podstawy wymiaru składek, w sytuacji, gdy była ona uprawniona do ich opłacania na preferencyjnych zasadach. W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy w Krośnie konstatawał, że po stronie odwołującej się K.W. nie powstał ważny tytuł ubezpieczeń społecznych, przewidziany w art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Na skutek apelacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 3 grudnia 2019 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, wyrokiem z dnia 25 lutego 2022 r., oddalił apelację oraz zasądził od wnioskodawczynie K.W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Jaśle kwotę 240 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym. Zdaniem Sądu drugiej instancji zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Krośnie z dnia 3 grudnia 2019 r., wbrew zarzutom apelacji, w swym ostatecznym wyniku jest wyrokiem trafnym i odpowiadającym prawu, pomimo braku wszystkich koniecznych ustaleń, jak również niepełnej oceny prawnej sprawy. Sąd Apelacyjny uzupełnił materiał dowodowy w trybie art. 382 k.p.c. o dowód z ponownego przesłuchania K. W. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie przede wszystkim ustalił, że wnioskodawczynie jest córką J.W. Jest to zaś o tyle istotne, że z prowadzonych przez ten Sąd spraw z udziałem J.W. (III AUa 126/19, III AUa 722 /19 i III AUa 186/20) z jednej strony wynika, że

przynajmniej na kilka lat przed zarejestrowaniem przez K.W. działalności gospodarczej związanej z handlem obuwem, rozpoczął prowadzenie tego rodzaju działalności jej ojciec pod firmą S. i - jak wynika choćby z zeznań samej skarżącej - działalność ta jest przez niego prowadzona do chwili obecnej. Z drugiej zaś strony prowadzone w powołanych wyżej sprawach postępowania wykazały, że firma J.W., podobnie jak w przypadku wnioskodawczyni, była obsługiwana przez biuro rachunkowe R. s.c., której współnikiem był m.in. J.K., a ten miał instruować korzystających z jego usług przedsiębiorców, jakie należy podejmować działania, aby uzyskać wysokie świadczenia z ubezpieczenia chorobowego. Tego rodzaju praktyka stosowana była na szeroką skalę przez wielu przedsiębiorców, obsługiwanych przez biuro rachunkowe R. i jak ustalił Sąd Apelacyjny, w oparciu o informację Prokuratury Okręgowej w K. z dnia 4 listopada 2021 r., prowadzone z zawiadomienia ZUS postępowanie przygotowawcze w sprawie I Ds. [...] weszło w fazę *in personam* z przedstawieniem zarzutów popełnienia przestępstw z art. 258 § 3 k.k., oraz art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. - m.in. J.K. czy J.W. Sąd Apelacyjny stwierdził, że działalność ta nie cechowała się zorganizowaniem i ciągłością, a jedynym celem wnioskodawczyni było uzyskanie wysokich świadczeń z ubezpieczenia chorobowego, co przekreśla zarobkowy charakter działalności.

W skardze kasacyjnej z dnia 19.05.2022 r. pełnomocnik K.W. zaskarżył w całości wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 25 lutego 2022 r., zarzucając naruszenie przepisów postępowania, gdyż – jego zdaniem - uchybienie tym przepisom miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj. naruszenie art. 477¹⁴ § 21 k.p.c., gdyż decyzja ZUS z dnia 11.06.2018 r. została wydana w sprawie już rozstrzygniętej inną decyzją ZUS z 2015 r. (*res iudicata*), ponadto decyzja ZUS z dnia 11.06.2018 r. została wydana bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem postępowania administracyjnego, co Sąd ubezpieczeń społecznych powinien wziąć pod uwagę z urzędu i naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. — zdaniem skarżącej Sąd Apelacyjny naruszył zasadę swobodnej oceny dowodów, poprzez zastąpienie zasady swobodnej oceny dowodów, oceną dowolną materiału dowodowego.

Pełnomocnik skarżącej w skardze kasacyjnej zarzucił także naruszenie prawa materialnego, art. 3 ustawy z dnia 06 marca 2018r. Prawo przedsiębiorców, poprzez błędną wykładnię ww. przepisu prawa i mylne zrozumienie pojęć: działalności zarobkowej, wykonywanej w sposób zorganizowany i ciągły.

Podnosząc powyższe zarzuty pełnomocnik skarżącej wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu II Instancji i poprzedzającego go wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i jego zmianę poprzez orzeczenie, że K.W. prowadziła działalność gospodarczą i z tego tytułu podlegała ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od 01.01.2015 r., zgodnie ze swoim wpisem do CEIDG i z ustawą Prawo przedsiębiorców.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pełnomocnik skarżącej wskazał, że w sprawie istnieje potrzeba wyjaśnienia istotnego zagadnienia prawnego, którego rozstrzygnięcie ma znaczenie nie tylko dla wyjaśnienia danej sprawy, lecz także dla innych podobnych spraw - mianowicie podczas rozprawy apelacyjnej powódka i jej pełnomocnik podnieśli bardzo ważny zarzut, który mieścił się w zakresie zaskarżenia apelacyjnego, polegający na tym, że w tej samej sprawie zapadły dwie decyzje ZUS, pierwsza pozytywna dla ubezpieczonej, a druga negatywna, przy czym pierwsza decyzja nie została uchylona przez ZUS. Sąd I instancji w ogóle nie odniósł się do decyzji ZUS z 2015 r., natomiast Sąd Apelacyjny zbagatelizował decyzję z 27 maja 2015 r. twierdząc, że była to decyzja deklaratoryjna.

Zdaniem powódki, stanowisko Sądu Apelacyjnego jest błędne, a kwestia jest na tyle ważna, że w tej sprawie powinien się wypowiedzieć Sąd Najwyższy. Podobna sytuacja dotyczy bowiem wielu ubezpieczonych i płatników składek, a sprawa nie jest rozstrzygnięta. W szczególności pełnomocnik skarżącej podkreślił, że ustawodawca przewidział w tym zakresie nowe rozwiązanie, z którego nie skorzystał ani Sąd Okręgowy ani Sąd Apelacyjny. Mianowicie chodzi o możliwość uchylenia decyzji ZUS, jeżeli ta została wydana z rażącym naruszeniem prawa - na podstawie art. 477¹⁴ § 21 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w razie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – o jej oddalenie oraz o zasądzenie na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Jaśle kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wywiedziona w niniejszej sprawie nie kwalifikuje się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada jedynie wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania. Nie analizuje podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest przecież trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje meritum sprawy, lecz dokonuje nadzoru

judykacyjnego w rozumieniu art. 183 ust. 1 Konstytucji RP rozpoznając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek zaskarżenia. Z tych względów, skarga kasacyjna nie jest dostępna w każdej sprawie (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 7 września 2022 r., I NSK 40/22, Legalis nr 2740922).

Podkreślenia wymaga także, że wnioski o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (por. postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 maja 2022 r., I USK 434/21, Legalis nr 2740849).

W niniejszej sprawie wnioski o jej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparte zostały na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego. Przypomnieć więc należy, że za istotne zagadnienie prawne, w rozumieniu art. 398 § 1 k.p.c., uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych oraz wskazania, dlaczego jest ono istotne, jak również przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr

2090999). Tym obowiązkom strona skarżąca nie podołała – nie sformułowała bowiem we wniosku żadnego zagadnienia prawnego, nie mówiąc już, że takie zagadnienie powinno być istotne. Strona skarżąca ograniczyła się jedynie do powielenia zarzutów kasacyjnych – co jest w tym przypadku niewystarczające. Wypada również dodać, że przesłanka ta nie zachodzi, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Zwrócić także należy uwagę, że same zarzuty, zawarte w skardze kasacyjnej, sformułowane zostały w sposób nieprawidłowy. Z jednej strony strona skarżąca słusznie wskazuje, że zaskarża wyrok Sądu Apelacyjnego (sądu drugiej instancji), z drugiej natomiast strony zarzuca naruszenie przez ten Sąd art. 477¹⁴ § 21 k.p.c. Tymczasem, zgodnie z brzmieniem art. 477¹⁴ § 21 k.p.c., jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu. Zestawienie treści art. 477¹⁴ § 21 k.p.c. oraz przepisu z art. 477^{14a} k.p.c. nie pozostawia wątpliwości, że art. 477¹⁴ § 21 k.p.c. zawiera upoważnienie tylko dla sądu pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie nie mógł więc naruszyć art. 477¹⁴ § 21 k.p.c., gdyż nie był w ogóle uprawniony do jego zastosowania, a ewentualne uchybienia sądu pierwszej instancji nie mogą rzutować na prawidłowość orzeczenia sądu drugiej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 19 maja 2022 r., I USKP 130/21, Legalis nr 2833993).

Dodać także należy, że choć przepis art. 398³ § 3 k.p.c. nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c. – podniesiony w skardze kasacyjnej – bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów. Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu

faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Z uwagi na ograniczenia wynikające z art. 398³ § 3 k.p.c. o zasadności skargi kasacyjnej nie może w żadnym razie świadczyć kwestionowanie ustaleń faktycznych lub oceny dowodów sądu drugiej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego -z dnia 25 kwietnia 2022 r., I CSK 383/22, Legalis nr 2734728; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2022 r., I CSK 2178/22, Legalis nr 2741031).

Także wskazany w skardze kasacyjnej zarzut naruszenia prawa materialnego nie może odnieść zamierzonego przez stronę skarżącą skutku, jeśli opierają się wyłącznie – tak jak to ma miejsce w niniejszej sprawie - na kwestionowaniu dokonanych ustaleń faktycznych i stanowią jedynie bezskuteczną próbę kreacji odmiennych, własnych, pożądanых przez skarżącego ustaleń. Wykazywanie wadliwości dokonanych ustaleń nie stanowi bowiem uzasadnienia podstawy skargi kasacyjnej przewidzianej w art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 21 października 2004 r., V CK 81/04, Legalis nr 243310). Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania orzeczono po myśli art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

(D.S.)

[ms]

